

Wandelroute Prattenburg

Een wandeling van IVN Veenendaal- Rhenen in samenwerking met Landgoed Prattenburg.

Start- en eindpunt

Parkeerplaats "Groene Entree Prattenburg". Schuin aan de overkant van restaurant "3 Zussen", Kerkewijk-zuid 115, Rhenen, grens Veenendaal.

Afstand

De hele wandeling is 6,5 km.

Samenvatting

De rondwandeling gaat door een gevarieerd, heuvelachtig bosgebied met prachtige beukenlanen, een mooi smeltwaterdal, een droge sprengenbeek met een sprengkop en een goed onderhouden heideveld.

Het particuliere landgoed Prattenburg is totaal 430 ha groot. Ook het Huis Prattenburg, park, bijgebouwen, boerenhoeven en personeelwoningen behoren ertoe. De gebouwen zijn aangemerkt als rijksmonument. Lees meer over dit landgoed op www.prattenburg.nl.

Kaartje

Op de laatste pagina van deze beschrijving vind je een kaartje. Hierop staan nummers die verwijzen naar de extra informatie in de routebeschrijving.

IVN Natuur app

De routes zijn ook op je smartphone te volgen. Gebruik hiervoor de IVN Natuur app. De app is gratis te downloaden in Google Playstore of Apple Store. Met deze app heb je meer dan 500 wandelingen en fietsroutes én een digitale natuurgids op zak.

Tips en informatie

- Deze route heeft hoogteverschillen
- De hond mag mee, maar wel aan de lijn.
- Controleer jezelf na de wandeling op 'teken'.
- Je volgt de route op eigen risico.

Verzoek

Opmerkingen over de route kun je sturen naar natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl.

IVN wenst je een prettige wandeling!

Legenda

RA = rechtsaf
RI = richting

LA = linksaf
RD = rechtdoor

Start wandelroute

- *Ga vanaf de parkeerplaats "Groene Entree Prattenburg" naar links, over de asfaltweg.*
- *Vervolgens eerste pad rechts, door een hekje, het bos in.*
- *Daarna rechts aanhouden, de beukenlaan in.*

1. Oude oprijlaan van Huis Prattenburg

Je loopt nu over de oude oprijlaan van Kasteel Prattenburg. In de winter van 2007-2008 is de oude oprijlaan hersteld.

In een brede strook ter weerszijden van het pad zijn Amerikaanse eiken gekapt en is de struik- en kruidlaag verwijderd om de nieuw in te planten bomen beter als laan te laten uitkomen.

Alleen bij het weiland is de beplanting onderbroken om recht te doen aan de zichtas vanuit, maar ook naar het kasteel. Het huidige kasteel is in 1887 gebouwd op de fundamenten van een reeds vele eeuwen bestaand vierkant stenen huis/boerderij met twee verdiepingen. Na een brand bleef alleen de toren over. De familie Asch van Wijck bewoont al sinds 1694 het landgoed.

Aan de rechterkant van het pad zie je een monument ter nagedachtenis van verzetsstrijders uit de oorlog.

Het voormalige kasteel Prattenburg

- *Bij de kruising met picknicktafels LA omhoog*

2. Douglassparren

Meteen vallen de hoge douglassparren op als je op dit pad komt. Deze Amerikaanse sparrensoort doet het goed op de Nederlandse zandgronden.

De spar komt oorspronkelijk uit het westen van de VS, waar hij wel een hoogte van 100 meter kan bereiken. De douglas werd door de Schotse botanicus David Douglas naar Europa gehaald en is hier dus een exoot.

De boom heeft een hoog harsgehalte. Hars werkt bij beschadigingen als bescherming tegen infecties. Bij warm weer wordt het vloeibaar en vormt bolletjes en gaat soms druipen. Als je de naalden van een douglasspar tussen de vingers fijn wrijft, ruik je een sinaasappelgeur.

3. Aarden wal

Op de grens van het beukenbos links en een perceel jong bos van berken en dennen zie je een opgeworpen aarden wal. Zulke wallen werden vroeger beplant met struiken en vaak zomereiken om perceelgrenzen af te bakenen. In de tijd dat er nog schapen liepen, diende de houtwal tevens als veekering. Om de beplanting zo dicht mogelijk te houden, werden de bomen periodiek (om de 7-10 jaren) afgezaagd. Het afgezette hout kon onder andere voor de bakkersoven worden gebruikt. De oorspronkelijke wal is met hulp van vrijwilligers voor een deel weer hersteld. Als je nog even terugkijkt, heb je nog een aardig zicht op de oude oprijlaan met aan het eind de gevel van één van de boerderijen van het landgoed, de Cunerahoeve.

4. Gemengd bos

Hier zie je een gemengd bos. Links een jong bos met veel opslag van grove dennen. Omgewaaide of dode bomen laten de bosbeheerders zoveel mogelijk liggen ter wille van de biodiversiteit van het bos. Insecten die in dood hout leven en jaren nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen, hebben er een stabiel microklimaat.

5 Monocultuur versus gemengd bos

Rechts zie je een jong dennenbos. Links een gemengd bos met veel ondergroei.

Rechts van het pad bevond zich voorheen een dicht sparrenbos, waarvan nu nog maar een

deel over is. Het gekapte deel is omgeploegd en ingeplant met hoofdzakelijk Japanse lariks. Enkele oudere berken en grove dennen zijn blijven staan. Er wordt gestreefd naar een gemengd bos waarbij de productie van hout van belang blijft. Naarmate het bos gevarieerder wordt komen er meer vogelsoorten op af. Een voorbeeld van een meer gevarieerd bos is zichtbaar aan de linkerkant van het pad. Merk ook het verschil op tussen de onderbegroeiing van dit gemengde (loof-)bos en dat van het sparrenbos even verderop.

- 1e pad scherp RA
- Bij groen markeringspaaltje pad RA en meteen rechts het paadje in

Wolken observatiepunt

Aan het eind van het perceel met jonge opstand rechts zie je een paadje. Daar tussen de boompjes bevindt zich een houten ligbank. Al liggend kun je de (wolken-)lucht aanschouwen tussen de boomtoppen door. Op de palen aan weerszijden van de ligbank staan afbeeldingen van de diverse types wolken.

Links zie je dat de omgewaaide of dode bomen, in tegenstelling tot vroeger, nu vaak blijven liggen. Het laten liggen van het afstervende materiaal bevordert de biodiversiteit. Insecten, die in dood hout leven en jaren nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen, hebben er een stabiel microklimaat. Dat trekt weer veel andere dieren aan.

- *Einde pad (na houten tractor) op T-splitsing RA*
- *Direct 1^e pad LA*

6. Letterzetter

Aan de linkerkant bevindt zich een monocultuur van fijnsparren. Jaren geleden zaten de sparren vol groene naalden. Door de droogte van de afgelopen jaren neemt de vitaliteit snel af en worden fijnsparren kwetsbaar voor ziektes. Van de naaldbomen is met name de fijnspar vatbaar voor kevers, zoals de letterzetter. De larven van deze kleine kevertjes leven onder de schors. Ze maken daar symmetrische gangen, wat uiteindelijk tot een wisse dood van de boom zal leiden.

- *Bij splitsing LA*
- *Eerstvolgende splitsing rechts aanhouden. Dit pad naar beneden volgen, tot in het dal.*
- *Bij de T-splitsing in het dal LA.*

7. Smeltwaterdal

Nadat je linksaf bent geslagen, loop je omhoog door een brede geul. Dit is een zogenaamd smeltwaterdal en is aan het einde van de voorlaatste ijstijd gevormd. Tijdens deze ijstijd (het Saalien, van 238.000 tot 126.000 jaar geleden) hebben enorme massa's ijs de Utrechtse Heuvelrug omhooggestuwd. Toen het aan het einde van dit tijdperk warmer werd en de ijs- en sneeuwmassa's smolten, ontstonden door erosie diepe geulen.

- *1e pad RA*
- *Direct linker pad nemen*

8. Amerikaanse eik

De Amerikaanse eik (net voor het groene paaltje rechts, maar ook verder langs het pad) is een uitheemse boomsoort. Hij wordt minder oud dan z'n Europese verwanten, de zomereik en de wintereik. De boom deed in 1825 z'n intrede in Nederland.

De boomsoort groeit goed op zandgrond en levert prima meubelhout. Het grote eikenblad heeft spitse punten en kleurt roodachtig in de herfst. De massale aanplant heeft echter tot gevolg dat hij zich over grote delen van het landgoed heeft verbreid en plaatselijk sterk is gaan domineren ten koste van inheemse soorten.

- *Links aanhouden, zijpaden negeren*

9. Weinig ondergroei

Links van het pad zie je onder de Amerikaanse eiken een dik pakket eikenbladeren liggen. Het blad van de boom verteert heel langzaam. De boom heeft een brede en dichte kroon, waardoor ondergroei geen kans krijgt. Planten en nieuwe bomen kunnen zich op deze plek moeilijk spontaan vestigen. Er zijn weinig insecten op de boom te vinden, wat nadelig is voor de biodiversiteit. Veel bosbouwers vinden daarom dat deze boom hier niet thuishoort.

- *Bij kruising RD (pad afbuigend naar rechts)*
- *Als je het gele paaltje volgt loop je een kortere route. Je komt dan na enige tijd weer op de route met de groene paaltjes*

10. Kruidenlaag

Een donker Douglas sparrenbos waar het te volgen pad door loopt, kent weinig ondergroei, zoals kruiden of struiken. Met name aan de linkerzijde speelt dit. Kruidachtige planten en jonge bomen zien we wel wat meer aan de rechterkant, omdat hier meer open plekken zijn. Open plekken, dus waar geen of minder schaduw is van boom-kronen door bijvoorbeeld kap of windworp, worden meestal snel weer door begroeiing veroverd.

In de late zomer en in de herfst doen allerlei soorten vogels, zoals de houtduif en de lijster en zoogdieren, zoals de bosmuis, vos en boomarter zich te goed aan de zoete, zwartblauwe bessen van de blauwe bosbes.

- *Pad blijven volgen, zijpaden negeren*

11. Solkuil

Op de plaats was vroeger een sprengkop (een gegraven bron). Hier kwam het kwelwater uit de grond en ging door de geul, die destijds in een smeltwaterdal is gegraven, naar beneden. Waarschijnlijk was deze beek bedoeld om Elst van helder bronwater te voorzien. Deze plek wordt nu nog de Solkuil genoemd. Sol is een met water en modder gevulde kuil.

Een eindje verderop (zie kaart) zijn veel grafheuvels te zien. Ze dateren waarschijnlijk uit de midden of late bronstijd en zijn dus wellicht zo'n 3000 jaar geleden opgeworpen.

- *wandel een beetje links omhoog richting (voormalige) boswachterswoning*
- *Voorbij het huis 1^e kruising RD*
- *2^e kruising RD*

12. Microreliëf door omgewaaide bomen

Rechts zie je resten van een omgewaaide boom, die helemaal begroeid is met haarmos. Oude omgewaaide bomen geven op deze plek op kleine schaal reliëf aan het terrein. In de ontstane wortelgaten kunnen gravende insecten, zoals graafbijen, profiteren zolang deze niet is dichtgegroeid. Het dode hout kan vol leven zitten. Dood hout leeft immers. De berken die nog overeind staan, kunnen op den duur worden verdrongen door beuken en Amerikaanse eiken.

- *Op de derde kruising RA. Dit pad volgen tot aan een heideveld.*

13. Markante beuk met uitzicht over heideveld

De bank onder deze prachtige beuk biedt een mooie gelegenheid tot een rustmoment om uit te kijken over het schuin aflopende heideveld. Tot het begin van de 20e eeuw was het grootste deel van het landgoed bedekt met heide. Deze werd door kudden schapen begraasd. Ze werden gehouden voor de mest, de wol en het vlees. De meeste mest werd verzameld in de schaapskooi, waarna het (vermengd met heideplaggen) over de akker werd verspreid. De wol ging tot het begin van de 20ste eeuw naar een wolfabriek in Veenendaal. Toen de vraag naar hout steeg lieten eigenaren hun grond bebossen. Tegenwoordig zie je dat er weer delen zijn gekapt om de heide weer een kans te geven. Net als vroeger

begrazen ook nu weer schaapskudden de velden en voorkomen het dichtgroeien ervan.

- *Ga bij het heideveldje direct links*
- *Op de T-splitsing LA; ga bij de volgende T-splitsing RA*
- *Neem na ca. 50 m het eerste pad links*
- *Ga op de volgende drie kruisingen RD; pad buigt daarna naar rechts*
- *Op een kruising van meerdere paden schuin RD laan met jonge beuken in (**groene** markering)*

14. Beukenlaan

Het landgoed Prattenburg staat bekend om zijn prachtige beukenlanen. Vooral in de herfst is dit een feest om te zien. Een beuk kan eeuwen oud worden, maar als zo'n laanboom plotseling vrij komt te staan en zonnestralen de schors kunnen bereiken, dan kan zo'n gigant dodelijk getroffen worden. De beuk is door zijn dunne schors namelijk erg gevoelig voor direct zonlicht. Op Prattenburg houdt men het lanenstelsel met de beuken zoveel mogelijk in stand. De meer dan 110 jaar oude beuken zijn hier gekapt. Met hulp van de Vrienden van Prattenburg zijn aan weerszijden twee rijen nieuwe beuken geplant.

Een eindje verderop aan de linkerkant is een gedenkteken geplaatst voor een jonge Engelse sergeant die tijdens de Tweede Wereldoorlog is gesneuveld. Zijn toestel werd op de terugvlucht van een bombardement neergehaald door een Duits vliegtuig. Omdat zijn parachute niet opende, kwam hij neer in dit gedeelte van het bos.

- *Ga bij het paaltje RA*
- *Bij het volgende kruispunt LA*

15. Opvang regenwater

In een heuvelachtig gebied, zoals Prattenburg, zijn langs hellende bospaden vaak kuilen gegraven om tijdens hevige regenval afstromend water op te vangen. Het opgevangen water kan dan langzaam in de bodem wegzakken.

De metalen geleiders die op het pad zijn aangebracht voeren het water naar de kuilen. Zo wordt erosie voor een deel voorkomen.

16. Pompstation

Via dit distributiestation wordt het in Veenendaal opgepompte water over de Heuvelrug richting Elst geleid (vergelijk nr. 11). Er wordt echter zoveel water aan de Utrechtse Heuvelrug onttrokken dat er verdrogingsverschijnselen optreden.

Een eindje verder staat rechts een beuk met een enorme woekering. Dit zie je vaker bij beuken en kan ontstaan zijn door een kleine beschadiging in de schors. Bacteriën of parasieten kunnen zich dan nestelen in de wond en veroorzaken daar dan wildgroei.

Heksenbezems in berkenbomen zijn bekende voorbeeld hiervan.

Nog niet moe? Een eindje verderop staan toestellen van het trimparcours waar je gebruik van kunt maken.

- *Aan het einde van het pad kom je weer bij het startpunt*

IVN Veenendaal-Rhemen heeft de volgende wandel- en fietsroutes beschikbaar:

Wandelroutes

- Egelmeer
- Elsterberg
- Grebbeberg
- Langs Utrechtse spoor en dansende bomen
- Pr8ige Heuvelrug Oost
- Pr8ige Heuvelrug West
- Prattenburg

Fietsroutes

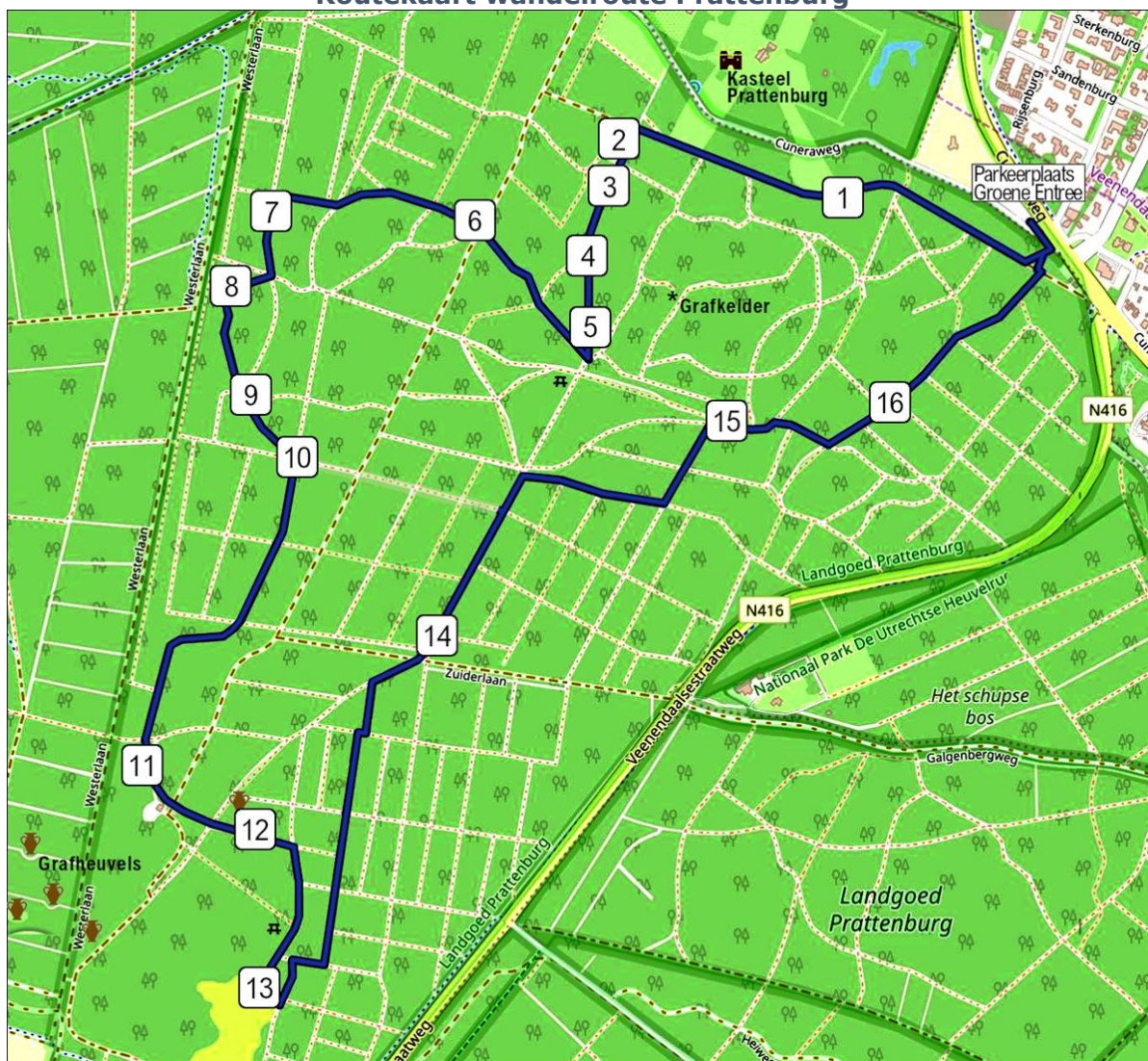
- Fietsen door bos en Binnenveld
- Fietsen langs forten
- Fietsen over Rug en Rijn
- Fietsen langs grote graanmolens en groene grenzen

Deze routes vind je op:

<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhene>.

Hier kun je de routebeschrijvingen downloaden.

Routekaart wandelroute Prattenburg

De nummering verwijst naar de informatie in de tekst